EN RÖST

UR

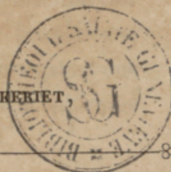
RÄDDNINGSHUSET

St. Råby

TILL SVERGES STATSMAKTER.

LUND,
TRYCKT UTI BERLINGSKA BOKTRYCKERIET,
1844.

338

I Chinas folkrika hufvudstad utsättas enligt Missionärernas berättelser 9000 barn årligen för en bedröflig död. Det Christna Europa ryser för denna stämpel af hedniskt barbari, intryckt på ett kejsaredöme, hvars Monark vågar kalla sig himmelens Son; det upptäcker utan svårighet grandet i brodrens öga, men varseblifver icke så lätt bjelken i sitt eget. En våldsam bortgång ur verlden i den spädaste barndomens skuldfria ålder, föranledd af urgammal sedvanas och vidskeplig öfvertygelses häfdvunna inflytande är ett rysligt motstycke till ett skådespel, icke mindre sorgligt och hemskt, som vi dagligen se för våra ögon, till ett lif, börjadt och fortsatt i yttersta armod och elände, fläckadt af öfverträdelser och brott och slutligen utsläckt under pinsam bestraffning. Och en sådan olycksbana har likväl månget plågans offer kanske lika mycket genom främmande som genom eget förvållande äfven i vårt fädernesland nödgats genomvandra. Hos oss liksom i alla de länder, der inga eller endast otillräckliga uppfostrings- och bildningsanstalter finnas för den lägsta, den kringvandrande, försvarslösa folkklassen, låter man ännu en mängd barn uppväxa, omsorgslöst och vildt, som foglen under himmelen eller djuret på mar-

ken. Staten har der icke ens för dem beredt tillfälle att få inhämta de för enhvar inom samhället mest oumbärliga kunskaper, de första begreppen i religionen och de bud, hvilkas öfverträdande äfven den menskliga lagen straffar. Fattigskolorna i städerna och folkskolorna på landet stå hos oss icke öppna för alla barn utan undantag. Det är endast communernas, som i dem hafva fritt tillträde. Ännu mindre har staten sökt att bereda åt de, af alla öfvergifna, olyckligaste barnen medel till framtida bergning. Den har icke dragit omsorg för, att de få lära något yrke eller handtverk, som tryggar dem mot behofvet och frestelsen, den har icke öppnat för dem en boning, som kan ersätta det förlorade fädernehemmet, eller infört dem på en verksamhetsbana, der de genom arbete åtminstone kunna lifnära sig och blifva nyttiga för andra. För allt detta, säger man, tillhör det föräldrar och anhöriga att draga omsorg. Det är sant, pligten åligger dem i första rummet. Men när föräldrarne antingen äro döda eller aldeles oförmögna att försörja de värnlösa och nära anhöriga icke finnas, som kunna och vilja göra det; då, fortfar man, är det communens skyldighet att hjelpa. Men när det icke kan med visshet afgöras, till hvilken församling de förskjutna höra, eller när församlingen är så torftig, att den icke en gång kan försörja sina utlefvade fattiga, ännu mindre bestrida kostnaderna för vården af barns uppfostran, eller när den hårdhjertad skjuter de värnlösa ifrån sig, och dessa emedlertid få fortsätta ett lätjefullt och kringstrykande lefnadssätt, tills deras lärotid slutligen oåterkalleligt tilländalupit. I dessa och flera fall, hvarifrån kunna väl de olycklige hoppas någon rädd-

ning? En gång hemfallna åt förderfvet, bortföras de ovilkorligt af dess flod och neddragas allt djupare i dess hvirflar, så vida icke den enskilta eller allmänna menniskokärleken, medborgaren eller staten fattar dem i händerna ocb rycker dem till sig. Försumma de att göra detta, hvad hafva de sjelfva att vänta af de olyckliga barnens tidiga bekantskap med lasten och brottet, deras uppväxande på egen hand eller i onda sällskap m. e. o. af deras vårdslösade uppfostran? Efter vedergällningsrättens eviga, orubbliga lagar står svaret med Guds egen finger skrifvet i ödets bok. Vi hafva det dagligen i en mängd exempel åskådligt för våra ögon; vi läsa det i tusendetals brottmålsprotocoller. Man besinne blott, att ingen handling faller fruktlöst till jorden, att dess rötter fästa sig i den närvarande tiden och uppspira i den kommande som goda eller som onda träd, att hvarje samhälle är, liksom individen, en lefvande organism, hvars friskhet och hälsa beror af delarnas harmoniska verksamhet, och som nödvändigt lider till det hela, så snart något särskilt organ lider. Och detta sednare blir förhållandet med hvarje stat, så länge den ännu fostrar en ormyngel inom sin egen barm. Då de vårdslösade barnen icke få lära något godt och nyttigt af andra, lära de af sig sjelfva och af förföriska exempel att göra ondt. De hämna sig snart på det samhälle, som icke vårdat deras ungdom och på de enskilta, som kunnat men icke velat räcka dem en hjelpsam hand. De uppträda som det förras fiender och blifva de sednares plågoris. De bryta mot det enas lagar, och våldföra sig på de andras personer eller egendom. De göra inbrott i deras hus, de stämpla mot deras lif. Nu bjuder natur-

liga känslans och allmänna säkerhetens röst att möta våld med våld. Polismakten rustar sig mot lagbrytarne, efterspanar, upptäcker, griper dem, besegrar dem, om de sätta sig till motvärn, och släpar dem inför Domaremakten, som kastar dem i fängelset eller låter dem förblöda under bilan. Och vid alla dessa tragiska uppträden, nyare tidens gladiatoriska skådespel, står menniskovännen oftast tveksam, om han skall bittrast beklaga de olyckliga offren eller bristerna i den statsorganisation, som ej sällan ögonskenligen bidragit att jaga dem till den höjd af brottslighet, som de upphunnit.

På denna punkt hafva bestraffnings- och uppfostrings-systemerna sedan sekler stått till hvarandra i Europa. I våra dagar synes en brytning i dessa som i andra samhällsangelägenheter för sig gå. Man står färdig att taga ett steg framåt, till något bättre. På många ställen har man afskaffat dödsstraffen och förmildrat de öfriga, man har omdanat fängelserna och förvandlat en del deraf i arbets- och korrektionshus. Men man har också funnit, att med alla dessa åtgärder icke någon väsendtlig fördel vunnits, så länge man icke lyckats att uppfinna ett medel, som qväfver det moraliskt onda i sin födsel, regenererar den fallna och förderfvade menniskonaturen, leder, hejdar, kufvar de redan hos barnen uppsvallande sinnesrörelserna, dessa mödrar och ammor till otaliga förvillelser, utsväfningar och brott. Och detta medel sökes förgäfves någonstädes om icke i en sund, på psychologiskt religiösa grunder hvilande, allvarsamt mild barnuppfostran. Den ungdomsledare, som lyckats i konsten att lära känna de vårdslösade barnens lynnen, vinna deras kärlek och för-

troende, bemäktiga sig deras hjertan, väcka dem ur moralisk dvala eller död till verksamt, praktiskt och religiöst lif, han har inom sin verkningskrets gjort en vigtig upptäckt och en stor eröfring, han har träffat punkten, på hvilken uppfostringskonstens ägg håller sig upprätt, eller — han kan i glädjen öfver sin vunna seger med den grekiske Vise stolt utropa sitt *heureka*, om han än icke som denne skulle vilja offra en hekatomb. På framgången af denna method att med kärleksfullt allvar uppfostra och förbättra må det tillåtas oss att här anföra ett sannfärdigt bevis, hämtadt från de erfarenheter, som ett Räddningshus i denna väg lemnar. En af de vid en sådan stiftelse upptagna gossar med obändigt sinnelag och många vanarter ingaf både den polismyndighet, som åt räddningshuset öfverlemnat honom och de föräldrar, från hvilka han ofta genom rymningsförsök aflägsnat sig, föga hopp om den förlorade sonens återvinnande. Efter några veckors vistande inom stiftelsen försökte han också att genom rymning lösgöra sig från dess tvång, men han eftersattes genast af läraren och de andra barnen, ertappades och återfördes till inrättningen. Med en allvarsam kroppsaga i förening med förödmjukande slafklädnad, som han några veckor bar, umgällde han sin förbrytelse. Denna bestraffning verkade dock föga till hans förbättring. Efter åtta dagars tid förnyade han sitt rymningsförsök och genast gripen nu liksom förra gången, fördes han till stiftelsens Sysloman, som underrättad om förhållandet tog erforderliga mått och steg för att exemplariskt låta bestraffa honom. Gossen, som anade hvad som förestod, utbrast nu under en af tårar åtföljd vemodig klagan: "slå mig

icke, stryk hjelper ej, en hård behandling har från början varit min olycka, gif mig i stället förlåtelse, förlåtelse blott denna gång, och jag är beredd till allt hvad i min makt står för att godtgöra mitt fel." Efter någon öfverläggning från Syslomannens sida erhöll den unge rymmaren den förlåtelse han utbad sig, och man fortfor emedlertid allt jemt att med den största uppmärksamhet följa hans förhållande. De moraliska föreställningar och förmaningar, hvilka han tid efter annan både enskilt och med de öfriga barnen mottog, syntes icke hafva blifvit utsådda på hälleberget. Han började visa allt pålitligare tecken till förbättring. Efter omkring ett års förlopp, när stiftelsens Sysloman en gång under vänligt samtal med gossen ledde hans tankar på hans förändrade belägenhet nu mot förr, på den skillnad, som visade sig mellan hvad han då varit och hvad han för närvarande lofvade blifva, syntes en oroande, plågande känsla afspegla sig i hans ansigte och förmörka hans blick. Den uppmärksamme Syslomannen fann genast, att en smärtande förebråelse skakade hans inre. Ett brott har ingen tunga, säger Shakspeare, men det talar ändock ett begripligt språk. Tårarne, ångrens följeslagare, strömmade från hans ögon, hans tal blef sväfvande, han yttrade under snyftningar och med halfqväfd stämma, att han hade något att bekänna. Nu berättade han, huru han kort före sitt första rymningsförsök ur kokerskans gömmor bortstulit en penningsedel, (för hvilket han likväl aldrig varit misstänkt,) i afsigt att dermed hjelpa sig under vägen, att han sedermera, då han blef gripen, uppätit sedeln, för att ej genom den blifva röjd, och att denna stöld som en gna-

gande mask plågat honom, hvarje gång han sedan af kokerskans händer mottagit något bevis på dess kärleksfulla omvårdnad. Hvad som blef följden af denna gossens öppna, frivilliga bekännelse gissar Läsaren lätt. Stiftelsens ädle Sysloman tänkte som Thorild: "Om en brottslig icke kan straffas utan på en sådan bekännelse, O så rys! rys för att straffa sjelfva hans *Heliga Dygd!*" Kokerskan erhöll genom Syslomannen det penningebelopp hon förlorat utan att få veta hvem som beröfvat henne det, likväl med sträng tillsägelse att icke hädanefter lemna penningar oinlästa till lockmat för den svage, som möjligen ännu icke kan motstå frestelsen. Den öfriga personalen inom räddningshuset har icke heller fått kännedom af denna händelse, och gossen har fortfarit mer än ett år att med bottenärligt uppförande utplåna minnet af den begångna förseelsen, hvilken hans uppriktiga ånger redan försonande nedsänkt på hafvets djup.

Då man i uppfostringsväg icke kan hoppas mycket af äldre personer, som mognat under utöfning af missgerningar, så har man vändt sin omtanka och sina bemödanden mot det yngre slägtet, hvars sinnen ännu, såsom man af nyssanförda exempel kan öfvertyga sig, stå öppna för mildare intryck, låta böja och omdana sig. I många europeiska stater har sedan slutet af sistförflutna århundradet eller början af närvarande det christliga förbarmandet som en försonande Engel ställt sig mellan lagens svärd och den olycklige unge öfverträdaren, som bäfvar tillbaka för den arm, som lyftar det. Man har stiftat uppfostringsanstalter, i hvilka äfven de djupast fallna, värnlösa, brottsliga barnen upptagas, vårdas, förbättras och

ombildas till verksamma och dugliga redskap inom samhället. Och man har härmed gagnat icke blott de olyckliga barnen utan äfven staten sjelf. Man har hvarken trädt Moralens eller Juridikens råmärken för nära, eller ens undandragit någon ett påräknadt understöd. De fattiga barn, för hvilka ännu en folkskola eller ett fädernehem, om än aldrig så ringa och torftigt, stå öppna, önska sig icke en gång plats inom räddningshuset. Man har aldrig föreskrifvit ett begånget brott såsom vilkor för inträde deri, man har tvärtom ofta upptagit öfvergifna, värnlösa barn, som icke förbrutit sig mot lagarne; man har endast skyndat att bjelpa der, hvarest det moraliska och physiska behofvet var störst, der nöden och faran syntes stå närmast för handen. Man har ansett barn, hvilka inför lagen förbrutit sig och derföre blifvit straffade, icke som egentliga brottslingar. Ty de kunna, så länge de ännu äro barn, väl vara sjelfsvåldiga, vanartiga, förråda onda böjelser, som någon gång utbryta i motsvarande handlingar, men de kunna icke begå hvad man i strängaste mening förstår med brott. Deras späda, omyndiga ålder, deras outbildade karakter är ännu deras gode genius. För dem är ingången till oskuldens eden ännu icke af någon Cherub helt och hållet tillspärrad. De sättas hvarken af lagen eller af någon förständig domare i samma kategori med den fullmyndige lagbrytaren, äfven om deras gerningar burit samma pregel som hans. Huru vådligt, ja onaturligt är det icke derföre att låta barnen följa de brottslige och straffskyldige föräldrarne i fängelset, låta dem der hopblandas med de gröfsta missgerningsmän, se exemplen af dessas tygellösa osedlighet, insupa deras ore-

na tankar och lastbara böjelser och i deras sälskap utbilda sina onda anlag till verkliga karaktersfel och självslyten, till *den andra naturen,* som icke af någon mensklig konst låter förändra eller utplåna sig? För att förekomma ett sådant ondt har man varit betänkt på att i tide skilja alla unga, ännu icke ohjelpliga, öfverträdare från de äldre förbrytarne och försätta de förra inom vårdande fristäder.

I Schveiz, Tyskland, Frankrike, Danmark och annorstädes har man i våra dagar sett det ena räddningshuset uppblomstra efter det andra och bära ymniga frukter. Skörden af dessa uppfostringsasylers verksamhet har på många ställen öfverstigit till och med hvad man åtminstone i början skäligen kunnat hoppas. När bland hundrade från korrektionshusens mörka inspärrningar på fri fot försatta personer vanligen ända till sextio och deröfver återfalla, så gå af ett lika stort antal olyckliga barn, som på räddningshusets öppna fält efter ett mildare och menskligare behandlingssätt blifvit uppfostrade, knappt 10 förlorade. En sådan proportion uppvisar Le Pénitencier Agricol etc. i Marseille, ett räddningshus, som dock i sitt sköte upptagit barn, hvilkas både physiska och moraliska förderf öfverstiger all beskrifning. Af de 22, som under 2:ne års tid utgått från Räddningshuset Flackjeberg på Seeland ha endast 2:ne barn återfallit till sin fordna brottslighet. Och den som vill göra sig mödan att genomgå journalerna öfver räddningshusen i Mettray, Berlin, vid Hamburg och Holsteinsminde på Seeland*) m. fl., skall snart

*) Denna betydliga, utmärkt vackra och välstyrda stiftelse, som är modren till nyssnämnda vid sidan af sig uppspirande likar-

öfvertyga sig att förhållandet på dessa ställen icke varit mindre lyckligt. Institutet i Råby har ännu icke behöft beklaga sig deröfver, att det med någon af sina elever arbetat förgäfves. Af de 16 barn, som der njutit vård, och af hvilka 3:ne utgått, har intet återfallit till sina fordna vanarter, och för det närvarande har man icke ringaste anledning befara, att något sådant med dessa kommer att inträffa. Och redan så många offer, frälsta ur fattighusets nöd eller fängelsets boja och försatta i en gagnande verksamhet, tala till räddningshusens förmån, bevittna deras välgörande inflytande på fattigvård och fångstyrelse och berättiga dem till burskap inom uppfostringens och bildningens stora fristat. Räddningshuset visar sig numera icke som vehikel utan som fyllnadsled till de öfriga bildningsinstitutionerna inom samhället. Det sluter sig som nedersta länken till den kedja, i hvilken folkskolan och de högre och lägre lärdomsskolorna utgöra de öfriga länkarna. Dess första syfte är att lemna icke blott boklig kunskap utan framför allt en moralisk, religiös och praktisk uppfostran åt alla de barn, för hvilka ett omildt öde afskurit ingången till de andra bildningsanstalterna; men det företer derjemte i sin idé och vid dess utveckling åtskilliga förmåner, som dessa sednare sakna. Räddningshuset, en gång grundadt efter den skala, som behofvet påkallar, upphör sedan att som folkskolan och lär-

---

tade inrättning, var det första räddningshuset i Dannemark och förblifver alltid ett oförgätligt minne af menniskovännen Grefve Holstein, hvars ännu lefvande Enkegrefvinna med moderlig ömhet och rik uppoffring hägnar den välgörande inrättningen.

domsskolorna vara en tärande inrättning inom samhället, hvilken med hvarje nytt decennium behöfver ökade anslag, om den skall framskrida med tiden och motsvara dess fordringar. Det utvecklar sig deremot dagligen allt mer till en närande inrättning, som slutligen blifver i stånd att underhålla sig sjelf och möjligen i vissa fall skulle kunna lemna öfverskott. Uppvuxet i de Schveiziska dalarne i skuggan af skyhöga Alper, liknar räddningshuset en af dessa Laviner, som nedrulla från bergsspetsarne. Dess kraft, dess fart och verksamhet ökas med hvarje steg framåt, dess inkomster och tillgångar äro som källådror, hvilka blott en gång behöfva öppnas för att sedermera rinna oafbrutet. Då man af de egentliga skolorna icke har rätt att vänta sig någon annan afkastning än de intellectuella och moraliska framstegen hos eleverna, så lemnar räddningshuset äfven en materiel vinst i de åkerfält som det odlar, de trädgårdar det anlägger, de handarbeten det förfärdigar endast genom sina egna skyddlingar. Samlande inom sig de olyckliga barn, hvilka utom dess biträde gått förlorade för samhället och blifvit fiender och förstörare af allmän ordning, är räddningshuset på en gång dessa barns skola, verkstad och fädernehem. Den princip, som Genever-medborgaren och philosophen uttalar i sin bekanta uppfostringstheori, att hvarje barn nödvändigt bör lära ett handtverk för att i behofvets stund deraf kunna lifnära sig, synes företrädesvis lämplig för räddningshuset. Dess barn böra jemte hvad till åkerbruket hörer äfven lära något af de handtverk, hvilka äro oumbärligast för detta näringsyrke, och mest användbara i allmänna lifvet. Att kunna snickra, timra, mura, lem-

nar hos oss nästan lika säker utsigt till bergning som att kunna odla jorden. I ett land, som vårt, hvars utveckling går med långsamma steg, och hvars näringsgrenar till betydlig del ännu ligga i linda, är öfverbefolkning eller bristande arbetstillfälle för åkerbrukaren och handtverkaren ännu icke på lång tid att befara. Här är hvarje arbetande hand en den allmänna eller enskilta välmågans häfstång, här äro de från tiggeriet, brottet och orklösheten ryckta och till nyttig verksamhet uppfostrade barnen en rikdomskälla för staten, i många fall vida mera gagnande än upptäckten af nya guldgrufvor skulle vara, om dessa än blefvo aldrig så gifvande. Deremot åligger det staten och dess representanter, egendomsherren, kapitalisten m. e. o. alla, som hafva penningestyrkan i sin hand, att ändamålsenligt begagna den arbetande klassens krafter, anvisa de punkter, der dess fysiska styrka bör användas, och styrande och ordnande leda den i sina olika riktningar till befrämjande af allmänt nyttiga företag.

Men läsaren önskar tilläfventyrs att blifva närmare bekant med inre anordningen i den stiftelse, hvars yttre form titelbladets vignett företer, och med de stadgar, som ligga till grund för inrättningen. Vi anse oss derföre här böra införa dessa sednare. De hafva hittills icke blifvit offentiggjorda, emedan de till största delen endast äro provisoriskt antagna. Directionen för Räddningshuset i Råby har icke medelst några bindande statuter velat gå inrättningens verksamhet i förväg eller lägga hinder för dess fria utveckling. Den har först velat inhämta nödig erfarenhet i detta slags uppfostringskonst, innan den vågat

uppträda som lagstiftare. Den har trott, att de statuter skola blifva ändamålsenligast och kunna längst bestå, som, utgångna från inrättningen, sammanvuxit med den och till betydlig del stiftat sig sjelfva. Då dylika inrättningars både tillvaro och styrelsesätt hittills varit främmande inom vårt fädernesland, så har Directionen för att gifva en säker gång åt sitt företag blifvit satt i nödvändighet att först från andra länder, der räddningshusens idé mera allmänt är antagen och godkänd, vinna underrättelser och i förening dermed äfven afbida den egna erfarenhet, som kunnat inhämtas sedan stiftelsens begynnelse, innan den befunnit sig i tillfälle att bestämma några reglementariska föreskrifter beträffande Föreståndarens åligganden och förvaltningen af husets och barnens angelägenheter i det hela. Nedanstående paragrafer äro således till stor del endast ämnade att tjena till ledning vid bestämmandet af de föreskrifter, råd och reglor, som framdeles komma att lemnas för barnens behandling vid Räddningshuset i St. Råby.

§. 1. Räddningshuset står under inseende af en Direction, som utgöres af 12 Ledamöter, antalet af Inrättningens förste Stiftare. Denna Municipal-styrelse väljer sjelf ibland sig en Ordförande och en Sysloman, hvilken sednare äger speciel tillsyn öfver stiftelsens förvaltning, och vid Directionens sammanträden tillkännagifver stiftelsens förhållanden. Länets Höfding, Stiftets Biskop och Stora Råby Församlings Kyrkoherde äro alltid sjelfskrifna Ledamöter inom Directionen. Skulle någon Ledamot genom dödsfall eller på egen begäran utgå från Directionen, så väljes genast af de återstående Ledamöterna en ny i hans ställe. Alla skiljaktiga meningar inom Directionen

afgöras genom votering, och äro rösterna å båda sidor lika, så är alltid Ordförandens röst den afgörande. Till stiftelsens Sysloman öfverlemnas månatligen en af Läraren författad uppsats på alla Räddningshusets utgifter och inkomster. Vid hvarje års slut uppgöres en hufvudräkning, som granskas af dertill utsedda Revisorer, och hvilken jemte husets öfriga förhållande kommer att i Tidningarne offentliggöras. Stiftelsens Sysloman äger rättighet att i Directionens namn anordna hvad han nödigt finner samt göra anmärkning på förefallande omständigheter, som strida mot fastställda föreskrifter, och som förtjena rättelse, äfvensom att med befintliga tillgångar bestrida alla räddningshusets smärre kuranta utgifter. Men vid större utbetalningar såsom vid mera kostsamma reparationer, nybyggnader, inköp af jord och dylikt bör alltid Directionen på Ordförandens kallelse sammanträda, gemensamt öfverlägga om frågan och deröfver fatta beslut.

§. 2. Stiftelsens tjenstpersonal består för närvarande af 1 Lärare, 1 Trädgårdsmästare, 1 Kardmakare, 1 Korgmakare och 1 Piga. Denna personal kommer att ökas i mån af stiftelsens utvidgning. Utom arbetet i trädgården, vid ett mindre åkerbruk och i verkstäderna sysselsättas barnen med alla inomhus förefallande göromål såsom att biträda i köket, städa, skura, hugga ved, passa kraturen m. m. så att barnen aldrig lemnas utan sysselsättning.

§. 3. Ibland de sedligaste barnen utses 2:ne ordningsmän, hvilka tillhandagå Läraren och på sätt han föreskrifver i allt hafva uppmärksamhet på de öfriga barnen. Derjemte hafva ordningsmännen vexelvis hvarje vecka upp-

sigt öfver alla rummen, så att snygghet och ordning der noga iakttagas, sängarna i sofrummet behörigen uppansas och fönstren efter behof öppnas eller tillstängas, m. m. Ordningsmännen anmäla hos läraren förefallande oordningar af hvad beskaffenhet som helst, hvilka de icke på egen hand kunna rätta. Alla handgripliga förfaranden af Ordningsmännen mot de andra barnen förbjudas strängeligen. Rättelser af dem få väl verkställas allvarligt men dock med lämpa, och endast i lärarens händer hvilar bestraffningsrättigheten.

§. 4. I ett af Läraren upprättadt inventarium specificeras noga alla räddningshusets effekter. Hvarje år genomgås dessa af Revisorerna, som anmärka om något är förskingradt, och hvarje halfår af någon bland Directionens Ledamöter eller den han dertill anmodar, som tillser om något behöfver kasseras och nytt i dess ställe anskaffas. Hvarje persedel inom räddningshuset bör hafva sitt bestämda ställe och der alltid efter begagnandet vara tillfinnandes. Allt hvad för barnens räkning behöfver hämtas från linne- och klädesrummet, får ej af barnen ensamt uttagas utan alltid i närvaro af Läraren eller någon af Ordningsmännen.

§. 5. Hushållsordningen är under vintren följande: Klockan 6 på morgonen stiga alla upp, sängarne uppbäddas, barnen tvätta sig, städa rummen och göra derefter sin morgonbön. Sedan ätes frukost och barnen sysselsättas derefter med arbeten i verkstäderna och ett par timmars läsning. Klockan 12 ätes middag, vid hvilken såväl som vid de öfriga måltiderna endast sådan föda bestås, som barnen kunna påräkna under en högst tarflig ställning i

lifvet antingen hos åkerbrukare eller handtverkare; och derefter lemnas dem en fritimma under uppsigt. På eftermiddagen fortsättas arbetena å verkstäderna, i skymningen bestås aftonvard och klockan 7 qvälsmat, hvarefter barnen hålla aftonbön och gå kl. 9 till sängs. Under sommaren stiga barnen tidigare upp, och då de flesta arbeten denna årstid förrättas utomhus, så är intet bestämdt schema för deras sysselsättning med undantag af lästimmarne uppgjordt. Hvarje lördag skuras rum och trappor m. m.; och onsdags samt lördags eftermiddagar lemnas äfven barnen någon undervisning i sång och musik, hvari 2:ne bland dem redan hunnit den skicklighet, att de vid bönestunder och gudstjenst kunna med färdighet spela psalmerna på en vid inrättningen befintlig mindre orgel, understödda af de öfriga barnens sammanstämmande röster och icke utan nöje för åhöraren.

§. 6. Räddningshuset, som i framtiden icke får förändra sin ursprungliga bestämmelse, har för ändamål att till vård, uppfostran och förbättring emottaga värnlösa, vilseförda och moraliskt vårdslösade barn icke under 9 och icke öfver 16 års ålder. Likvisst kan undantag från denna föreskrift göras, så ofta Directionen dertill finner bevekande anledning. Antalet af barn kommer att bestämmas i mån af stiftelsens tillgångar och provinsens behof. Intet barn lemnas inträde, om hvilket man icke först genom läkarebevis underrättat sig, att det är befriadt från lyten och obotliga kroppskrämpor, samt för tillfället från sådana sjukdomar, som genom smitta kunna spridas till de öfriga barnen. Anmälan till intagning göres hos Directionen och, i händelse ansökningar härom skulle inlemnas

utöfver de ledigvarande rummen, så bör det barnets intagning främst beviljas, hvilket ögonskenligen och skyndsammast utan inrättningens mellankomst synes för samhället gå förloradt.

§. 7. Jemte det att Stiftelsen söker bereda barnens moraliska förbättring bör den äfven sorgfälligt söka nedtysta och till fullkomlig förgätenhet befordra alla barnens förra osedliga lefnadshändelser. Men som dessa för de flesta varit af mera graverande beskaffenhet och stundom haft till påföljd en offentlig och skymfande kroppsaga, så torde denna för deras framtid välmenande afsigt svårligen helt och hållet kunna uppnås. Man bör derföre afleda barnens önskningar att vid utgåendet från räddningshuset vinna inträde uti någon annan samhällsklass än den arbetande, inom hvilken de förra tilldragelserna väcka mindre uppmärksamhet, blifva lättare bortblandade och minnet af det förflutna skyndsammare öfvergår till glömska. Barnens bokliga undervisning bör derföre endast lämpas efter en dylik ståndpunkt och synes då icke behöfva utsträckas längre än till en säker innanläsning, grundlig christendomskunskap, läslig handstil, första grunderna i arithmetiken och någon kännedom i fäderneslandets historia och geografi. Under vintren böra 2:ne timmar för- och 2:ne eftermiddagen användas härtill och under sommarmånaderna uppoffras härpå endast så mycken tid som åkerbruket, trädgårdsskötseln och de öfriga yttre göromålen tillåta. Skulle något af barnen genom bristande fattningsgåfva befinnas långt efter de öfrige, så meddelas detta särskilt ½ till 1 timmas längre undervisning dagligen, tills det i kunskap uppnått sina mera försigkomna kamrater.

§. 8. Som räddningshuset icke är en straffanstalt utan en stiftelse, som söker att med lämpor rätta och till förbättring återföra de vårdslösade och vilseförda, så bör det hälst vara beläget på landet, der barnet lättast under landtlig sysselsättning fattar kärlek för stället, och der galler, bommar och andra förvaringsmedel äro mindre behöfliga för dess qvarhållande. Allt, som har sken af fängelse, bör der undvikas och barnen så behandlas, som öfligt är i ett stilla, allvarsamt och gudfruktigt fäderne-hus, der inspärrningen är undantag men icke regel. Mot all af barnen visad sturskhet, olydnad och lätja användes kroppsaga, lämpad efter omständigheterna, med bristande fattningsgåfva hyser man fördragsamhet, mot mer eller mindre brottsliga anlag användas i början faderliga förmaningar och förnuftskäl, så att barnen kunna inhämta nyttan och nödvändigheten af tillrättavisningarne; och först när dessa befinnas fruktlösa, vidtagas handgripliga åtgärder, hvilka likvisst alltid med den varsamhet och urskiljning tillämpas, att barnens kropp eller helsa icke deraf i framtiden kan komma att lida, och derjemte så öfverlagdt ock samvetsgrant utdelas, att de icke finna sig orättvist behandlade. Föröfrigt lämpas bestraffningarna efter förbrytelsernas art. Vid mindre förseelser förbjudes den felande att deltaga i de andra barnens lekar, hans matportioner minskas, han uteslutes för längre eller kortare tid från att sitta till bords med de öfriga barnen, åläggges tystnad en eller flera dagar, tyngre arbete o. s. v. Men i svårare fall användes inspärrning på längre eller kortare tid uti dertill inredt förvaringsrum och stundom under fullkomligt mörker, kroppsaga, begagnande af

slafklädning m. m., hvilket dock högst sällan i Råby inträffat. På mer än ett år har ingen af dessa sednare bestraffningar der varit behöflig. Den Directionsledamot, som i egenskap af Sysloman besörjer stiftelsens inre förvaltning, mottager endast hvarje måndag en conduit-lista öfver barnens uppförande under den sistförflutna veckan. Har då alla barnens uppförande varit godt, så öfverlemnar Läraren densamma, men i motsatt fall framräckes den af det felande barnet i de andra barnens närvaro; och det är märkligt att se, huru denna enkla bestraffning, åtföljd af en lämplig moralisk tillrättavisning, merändels framkallar ymnigare tårar af barnet än en smärtsammare kroppsaga skulle kunnat utprässa.

§. 9. Vid barnets inträde uti räddningshuset vinner det tillgift för alla dessförinnan begångna förbrytelser, om hvilka det sedermera aldrig bör erhålla någon sårande påminnelse. Läraren må endast stundom under enskilt, mildt och förtroligt samtal för barnet framställa jemförelsen mellan dess närvarande lyckliga belägenhet och den förflutna olyckliga, äfvensom fästa barnets uppmärksamhet på skilnaden mellan en rättskaffens vandels lugna medvetande och den plågande hågkomsten af begångna oredliga handlingar i förening med en bäfvande fruktan för derpå följande upptäckt och bestraffning. Barnens lefnadshändelser böra likvisst antecknas uti räddningshusets minnesbok, men det ena barnet må icke, så vidt möjligt är, få kunskap om det andras förseelser. Detta skulle kunna föranleda öknamn och störa enigheten emellan barnen, hvilken Läraren alltid bör söka att bibehålla, ty ett vid enighet med kamrater vandt och i fredlighet uppfo-

stradt barn blifver merändels äfven en fridsam medlem i samhället. Då barnen, ryckta från ett kringirrande och värnlöst lif, känna sig försatta liksom uti ett vårdande fädernehem eller såsom tjenande hos en allvarlig och rättvis husbonde, föras de icke så gerna på afvägar, liksom de icke heller så lätt förledas till rymningsförsök. Läraren vinner då äfven snarare deras tillgifvenhet och kärlek, hans blickar intränga lättare i deras förut tillslutna hjertan, och han sättes derigenom i stånd att utveckla deras goda anlag och qväfva dem, hvilka tyda till förderf. En genom sådana medel tillvägabragt förändring hos barnen är mera pålitlig och varaktig, än om de under en mindre kärleksfull och hårdare behandling komma att betrakta stiftelsen som en plågoanstalt och ett fängelse, hvarigenom de blifva ilskna, inbundna, tillslutna och förhårdade för Lärarens förmaningar, endast trängtande efter sitt fordna sjelfsvåld, i hvilket de hoppas att åter blifva försatta efter några vid stiftelsen under en hycklad och skenbar förbättring tillbragta år, då man kan vara nära viss derpå, att ett återfall förestår dem, så snart deras icke i grund utrotade onda anlag få tillfälle till ny utveckling.

§. 10. Eburu tystnad under måltiderna och arbetsstunderna måste strängt anbefallas och handhafvas, bör dock en ostörd och otvungen glädtighet utan all stojande vildhet under frihetsstunderna vara barnen tillåten. Den är både som ett behof nedlagd i deras natur och gagnelig för deras helsa. Lifvade häraf påbörja de åter med fördubblad ihärdighet sina för tillfället undanlagda göromål. För barnen bör således beredas tillfälle till åtskilliga mun-

trande förströelser t. ex. bollkastning, kapplöpning och gymnastiska öfningar, som göra kroppen smidig och härdad. Uti barnens lekar böra äfven lärarne deltaga och dervid noga studera barnens lynnen och karakter, hvilka säkrast röja sig vid de tillfällen, då de äro minst uppmärksamma på sig sjelfva. Deremot böra vad, kort- och tärningspel m. m. som grundlägger begäret till vinningslystnad och slutligen kan undergräfva både moraliskt och oeconomiskt bestånd, strängeligen förbjudas, äfvensom varsamhet bör iakttagas i afseende på barnens umgänge med personer, hvilkas uppförande och karakter möjligen skulle kunna menligt inverka på deras sedlighet. Hvarföre ock barnen så sparsamt som möjligt begagnas till budsändningar utom räddningshuset, och inga andra än de mest pålitliga bland dem få utan Lärares eller Ordningsmäns uppsigt dertill användas.

§. 11. För att bibringa barnen begrepp om en förståndig hushållning, skiljd från karg snålhet, om tillfredsställelsen af att äga något, som man ärligt fått eller förtjent, utan plågsam förebråelse, som icke vågar offentliggöra eller använda det orätt tillkomna, hafva de alla hvar sin sparbössa, som i ägarens närvaro hvarje halfår öppnas. Beloppet, som deri finnes, sammanräknas och insättes i Lunds Sparbank. De gäfvor barnen erhålla öfverlemnas genast åt Läraren och nedläggas om aftonen i barnens närvaro på ett dertill bestämdt förvaringsställe. Barnen få ej en gång äga det minsta penningebelopp i eget förvar, detta kunde gifva anledning till kif, missundsamhet, handel i tysthet, ocker och andra olägenheter. Försäljningen af allt, som framalstras på de barnen tilldelta

trädgårdslotter, besörjes af inrättningens trädgårdsmästare, och penningarne derföre förvaras och redovisas för barnens räkning efter föreskrift. För den händelse, att barnen skulle önska köpa någon nyttig småsak, tillhandahåller Läraren dem ett mindre penningebelopp, hvilket han återfår sig tillgodoräknadt antingen af barnens blifvande arbetspenningar eller af deras tillgångar i de öppnade sparbössorna.

§. 12. Man bör vara högst mån derom, att barnen få en härdad uppfostran, vänjas vid lydnad mot förmän, lärare och husbönder, vid ett fredligt umgänge med sina likar, vid arbetsamhet och jemn sysselsättning, ty fliten har vanligen med sig många goda egenskaper, liksom lätjan är en moder till alla laster. Barnen ligga alla, som vanligt är med ungt folk af arbetsklassen i Skåne uti oeldadt rum, hafva en beklädnad, som motsvarar deras ställning, och njuta enligt matordning en tarflig och sund föda, hvilken, som redan nämdt är, icke öfverstiger beskaffenheten af den kost, som väntar dem då de inträda i samhällslifvet.

§. 13. Barn från främmande provinser kunna icke vid Råby vinna inträde i anseende till möjlig svårighet att efter slutad kurs vid institutet få dem utplacerade på ordentliga ställen här å orten. Deras hemförskaffande skulle dessutom blifva kostsamt. Och en gång återkomna till hembygden, der man möjligen betviflade verkligheten af deras fönbättring och stadga och på dessa grunder tvekade att mottaga dem i passande tjenst, kunde de, lemnade åt sig sjelfva och utan uppsigt, lätteligen återfalla till vanart. Deremot då barn utgå från inrättningen och

stanna inom provinsen, hoppas Directionen vara i tillfälle att närmare med sina blickar följa dem intill dess deras vunna stadga gör all uppsigt öfverflödig.

§. 14. Barnen böra med allvar tillhållas att beflita sig om ordentlighet, snygghet, aktsamhet med kläder o. s. v. Det hör till ordningen för dagen, att de såväl om mornarne som om middagarna, när de upphöra med arbetet, öfverse sin klädsel, kamma sitt hår, tvätta händer och ansigte; och för detta ändamål är rent vatten och rena handdukar dagligen tillgängliga i arbetsrummet. Vid slutadt arbete i verkstäderna iordningläggas alla under dagen begagnade verktyg och materialier å dertill anviste ställen för följanda morgon.

§. 15. Ingen främmande myndighet må äga rättighet att inblanda sig i Räddningshusets förvaltning, öfver hvilken Directionen ensam hafver inseendet. Men om enskilt person eller staten med något bidrag skulle hugna stiftelsen för att utvidga dess verksamhet, så åligger det Directionen att icke allenast använda dessa medel enligt derom lemnad föreskrift utan äfven att offentligen redogöra för uppfyllandet af denna skyldighet.

Den stiftelse, af hvars organisation och uppfostringsmethod vi här lemnat en kort öfversigt, har redan visat sig motsvara de förhoppningar allmänheten fästat dervid och de uppoffringar, hvilka den christliga välgörenheten gjort för dess grundläggande. Det är högst märkvärdigt att se, huru sjelfva inträdet i räddningshuset, blotta förändringen i lefnadssätt och af omgifvande personer och föremål verkar förmånligt på de inom stiftelsen tid efter annan upptagna barnen. Denna förändring visar sig till

och med efter några dagar i deras min, anletsdrag och hela utseende. En gång inkomna inom räddningshuset och satta i beröring med de öfriga, redan förbättrade barnen, få de vanligtvis genast en renare blick och en friare uppsyn. De föreställningar räddningshuset hos de nykomna väcker, dess husliga, milda, kärleksfulla behandlingssätt, dess omväxlande och muntrande sysselsättningar, dess ljusa och leende omgifningar, ja sjelfva dess atmospher tyckes med magisk kraft lösrycka barnet från dess fordna osedligheter och vanarter och försätta det på en högre moralisk ståndpunkt. Det är derföre af yttersta vigt, att i hvarje räddningshus finnes en frisk och god stam af barn, i hvilken de tid efter annan inkommande kunna som telningar inympas. Utvidgad till den skala, som behofvet utstakar, skulle stiftelsen i Råby blifva en välsignelse för hela den provins, som den tillhör. Och denna välsignelse skulle fortplanta sig till närgränsande landskap och slutligen sprida sig öfver hela fäderneslandet, om, som vi hoppas och både af enskilta underrättelser och af dagbladens notiser hafva anledning förmoda, äfven annorstädes denna frälsningsidé omfattas och behjertas som den förtjenar, om öfver allt, der behofvet påkallar, menniskovänner träda tillsammans, rådslå om medlen att rädda de olyckligaste bland det uppväxande slägtet och anlägga fördämningar mot förderfvets, lätjans, lösdrifveriets och brottens allt högre stigande flod. Dessa fördämningar blifva då lefvande minnesstoder, som för den sednaste efterverld skola bevittna, huru nutiden tänkt och verkat till ett ungt, förvildadt slägtes förbättring och frälsning.

Snart sammanträda Rikets Ständer för att rådgöra och besluta om fäderneslandets vigtiga angelägenheter. Må en af de vigtigare icke undfalla deras spanande blickar! De känna bäst landets ställning och tillgångar, folkets behof och tidens fordringar, och äro således äfven bäst i stånd att bevaka allas intressen och motsvara allas billiga anspråk. Hvad räddningshus kunna uträtta till fattigdomens och brottens hämmande, till samhällslifvets lugn och trefnad och till Statsstyrelsens utveckling och fullkomnande, hafva andra Nationer redan länge insett och derföre egnat åt dessa stiftelser en förtjent uppmärksamhet, ja ofta understödt dem med betydliga statsanlag. Bästa och ändamålsenligaste methoden för dessa stiftelsers organisation och verksamhet är ett problem, på hvars lösning man ännu dagligen arbetar, och till hvilken man på goda grunder anser sig redan hafva funnit claven. Det räddningshus, som vi här beskrifvit, har hämtat sin grundteckning först från das rauhe Haus vid Hamburg och sedan från Marseille och Mettray, der räddningshus i kolossal skala äfven genom enskiltas uppoffringar nyligen blifvit grundlagda. Men i vårt land är det icke så lätt för enskilta att af egna medel tillvägabringa och underhålla välgörande företag, äfven om dessa icke höra till de kostsammaste. Det enskilta nitets gnistor utslockna lika lätt som de antändas, dess värma kallnar, när dess bemödanden röna allt för tröttande motstånd, det behöfver uppmuntras och understödjas af en mäktigare bundsförvandt, af det allmänna, af Staten, som har nervus rerum gerendarum i sitt våld. Vid sistförflutna riksmöte anslogs en betydlig summa till brottslingars förvarande och fängelsernas för-

bättrande, visserligen högst maktpåliggande momenter i statsregleringen. Må man vid nu blifvande Riksdag tänka på stiftelser, som söka att förekomma brotten, och tendera att göra fängelserna och korrektionshusen allt mindre oumbärliga! Denna omtanka kunde möjligen sätta Directionen för stiftelsen i Råby i tillfälle att äfven visa ett varmt deltagande för olyckliga barn af andra könet, för värnlösa och moraliskt vanvårdade flickor. Det har varit smärtande för Directionen att ej allenast med möda kunna underhålla stiftelsen inom sin närvarande inskränkta skala, utan äfven att af bristande tillgångar nödgas från dess vård och förmåner utstänga förskjutna och öfvergifna flickor, hvilka också hafva billiga anspråk på menniskovännens deltagande, och hvilkas sedliga uppfostran är för samhället i högsta grad maktpåliggande. Vi skulle derföre önska att i en framtid se oss i besittning af rikare tillgångar, dels för att kunna ge varaktig säkerhet åt den påbörjade inrättningen, dels för att godtgöra nyssnämda åsidosättande och kunna i närheten af det redan anlagda räddningshuset anbringa ett nytt, ensamt ämnadt för flickor. Stiftelsen vann då i stadga och fullkomlighet. De tvenne räddningshusen blefvo tvillingsyskon, som ömsesidigt kunde bistå hvarandra med handarbeten, slöjd, jord- och ladugårds-afkastning. Sverges ädla qvinnor hafva dessutom genom en nyligen bevisad välgörenhet gifvit en huld och moderlig påminnelse om behofvet och nödvändigheten äfven af denna samhällsangelägenhets verkställande. Må man derföre vid instundande Riksmöte anslå en proportionerad summa för att användas till grundläggande eller till underhållande och utvidgande af räddningshus,

sådana de i andra länder existera för moraliskt vårdslösade barn af båda könen, i de provinser och i närheten af de städer, der sådana inrättningar behöfvas! Och må denna summa enligt gifven föreskrift fördelas mellan stiftelserna och användas af deras directioner efter bästa förstånd och samvete och i öfverensstämmelse med den ledning, som denna slags redan betydligt utbildade uppfostringstheori lemnar vid handen till vinnande af det åsyftade ändamålet att i en framtid allt mer befria samhället från lättingar och brottslingar och i deras ställe skänka åkerbruket, näringarne och det husliga lifvet verksamma och nyttiga händer! En sådan åtgärd skulle tvifvelsutan anslå hvarje ädelt sinne och väcka hela Nationens sympatier. De allmänna bidragen behöfva sannolikt icke stiga till sådan betydlighet, att de för den enskilte blifva betungande. Blotta exemplet, utgånget från Statens hjerta, skulle som en elektrisk ström genomtränga alla dess öfriga organer. Vi hafva nyligen i Christianias Morgenblad för d. 24 Mars detta år läsit, huru en Galizisk Godsägare, Grefve Stanislaus Skarbek, skänkt hela sin stora förmögenhet, bestående af gods, byar och theaterhus till ett sammanlagdt värde af halfannan million Gulden Konv. Mynt, dels till herberge och arbetshus för 400 fattiga personer af båda könen, dels till ett räddningshus för 600 oförsörjda barn äfven af båda könen, som der skola uppfostras till handtverk eller annan nyttig sysselsättning. Vi hafva också i dessa dagar af Hamb. Corresp. för d. 1 April d. å. sett, huru Mailands berömde Arkitekt, Luigi Canonica, af sin rika qvarlåtenskap bland annat donerat 40,000 Lire till grundande af en räddningsanstalt för van-

vårdade barn i sin födelseort, tessinska församlingen Tesserete, och en annan summa till församlingens skola samt **250,000** Lire till inrättande af tillflyktsställen för barn i Mailand. Äfven vårt fädernesland företer exempel af samma storartade välgörenhet. Tidn. för Skandinavien berättar för d. **16** Apr. d. å. att en af Götheborgs högt aktade och förmögnare Invånare yttrat sig vilja till ett räddningshus gifva **20,000** R:dr Banco under vilkor att det anlägges i så stor skala, att dess verksamhet omfattar alla inom staden boende fattiga barn, hvilka äro i behof af dess mellankomst och understöd. Den svenska Allmänhet, hvars frikostighet nästan aldrig förgäfves tagits i anspråk, och som mer än en gång upprest nedbrända städer ur askan, skall säkerligen icke tveka att fylla bristerna i Statsanslagen, då den ser, att dessa godkännas af Statens målsmän och användas till inrättningar, som en gång ordnade och satta i gång, till betydligaste delen sedermera underhålla sig sjelfva, och hvilkas tillvaro och verksamhet dessutom äro af så obestridlig nytta både för det allmänna och den enskilte. Må Statens Representanter blott visa, att de fästa ett uppmärksamt öga på dessa inrättningar, som skydda och vårda Statens olyckligaste barn, och att de äro beredvilliga att af allmänna medeln göra uppoffringar för den folkklassens uppfostran och bildning, på hvilken man nu först i andra länder börjat med allvar arbeta, och för hvilken hos oss hittills föga något blifvit påtänkt och ännu mindre verkstäldt!

Denna önskan, denna bön uppstiger från Räddningshuset. Må den bana sig väg till Nationens Ombud och bland dessa finna något, som känner sig kalladt att föra Räddningshusets talan inför Konung och Ständer!

